

Matjaž REGOVEC

Empirično psihološko preverjanje jungovske psihoanalitične teze o promiskuiteti

Empirical psychological validation of the jungian psychoanalytic thesis about promiscuity

POVZETEK

Naše multivariatno raziskovanje je temeljilo na vzorcu 124 moških in 397 žensk, starih od 18 do 75 let, ki so izpolnili vprašalnike na spletni strani. Neodvisne spremenljivke so sestavljale pet velikih dimenzij osebnosti (ekstravertnost-introvertnost, nevroticizem-čustvena stabilnost, prijetnost, vestnost in odprtost za izkušnje) in njihove facete, promiskuitivnost (stališča, prepričanja in namere v zvezi s promiskuiteto), temna trojica (Machiavellizem, psihopatija, narcisizem), spolne sheme, psihično blagostanje, vrednote in telesna privlačnost, odvisna spremenljivka pa je bila spolna promiskuiteta kot specifična vedenjska lastnost. Naše ugotovitve v povezavi z odkritjem obstoja latentnih dimenzij, izmed katerih nekatere uspešno napovedujejo promiskuiteto, potrjujejo obstoj hladnega in toplega tipa promiskuitete, ki pa se nekoliko različno obnašata pri spolih. Samo pri ženskah smo tudi ugotovili obstoj ne enega, temveč dveh hladnih tipov promiskuitete. Tako pridobljene latentne dimenzije ali faktorji postanejo uspešni napovedniki moške kot tudi ženske promiskuitete. Zaključujemo, da bi psihoanalitična teza o promiskuiteti utegnila pomeniti primeren okvir za opredelitev osnovnih psiholoških značilnosti in tipov promiskuitete pri obeh spolih.

KLJUČNE BESEDE

promiscuity, Jungian psychoanalysis, psychologically, latent dimensions, predictors

SHORT ABSTRACT

Our multivariate research was based on a sample which consisted of 124 men and 397 women, 18-75 years old, who filled out questionnaires online. Independent variables consist of the big five dimensions of personality (extraversion-introversion, neuroticism-emotional stability, agreeableness, conscientiousness and openness to experience) and their facets, promiscuousness (opinions, beliefs, and intentions about promiscuity), the dark triad (Machiavellism, psychopathy and narcissism), gender schemes, psychological wellbeing, values and physical attractiveness. The dependent vari-

able is promiscuity as a specific behaviour trait. Our findings, in connection with the existence of some latent dimensions of personality, some of which successfully predict promiscuity, confirm the existence of a cold and a warm type of promiscuity. The cold, as well as the warm types of promiscuity differ somewhat between the sexes. In addition, we confirmed the existence of two different cold types of promiscuity that appear in women only. These latent dimensions-principal components become successful predictors of men's, as well as women's promiscuity. A conclusion was drawn that the psychoanalytic thesis of promiscuity could represent an adequate frame for defining some basic psychological characteristics of cold and warm types of promiscuity in both sexes.

KEY WORDS

promiscuity, Jungian psychoanalysis, psychologically, latent dimensions, predictors

ABSTRACT

Our multivariate research was based on a sample which consisted of 124 men and 397 women, 18-75 years old, who filled out questionnaires online. Independent variables consist of the big five dimensions of personality (extraversion-introversion, neuroticism-emotional stability, agreeableness, conscientiousness and openness to experience) and their facets, promiscuousness (opinions, beliefs, and intentions about promiscuity), the dark triad (Machiavellism, psychopathy and narcissism), gender schemes, psychological wellbeing, values and physical attractiveness. The dependent variable is promiscuity as a specific behaviour trait. Our findings, in connection with the existence of some latent dimensions of personality, some of which successfully predict promiscuity, confirm the existence of a cold and a warm type of promiscuity. The cold, as well as the warm types of promiscuity differ somewhat between the sexes. In addition, we confirmed the existence of two different cold types of promiscuity that appear in women only. These latent dimensions-principal components become successful predictors of men's, as well as women's promiscuity. A conclusion was drawn that the psychoanalytic thesis of promiscuity could represent an adequate frame for defining some basic psychological characteristics of cold and warm types of promiscuity in both sexes.

EXTENDED ABSTRACT

Our multivariate research was based on a sample of 124 men and 397 women, aged 18-75 years, who filled out some questionnaires online. Independent variables consist of the big five dimensions of personality (extraversion-introversion, neuroticism-emotional stability, agreeableness, conscientiousness and openness to experience) and their facets, promiscuousness (opinions, beliefs, and intentions about promiscuity), the dark triad (Machiavellism, psychopathy and narcissism), gender schemes, psychological wellbeing, values and physical attractiveness. The dependent variable is promiscuity as a specific behaviour trait.

We used the following instruments in order to measure our variables: The PROM5 questionnaire (Regovec, 2015) was used in order to measure promiscuity. PROM5 is an upgrade of the established revised sociosexuality-behaviour subscale (SOI-R behaviour,

Penke & Asendorpf, 2008), and the revised sociosexuality-attitudes subscale was used in order to measure promiscuousness or attitudes, beliefs, and intentions towards promiscuity (SOI-R attitudes, Penke & Asendorpf, 2008). In order to measure the big five dimensions of personality, we used Goldberg's IPIP-NEO 120 test (Goldberg, 1999). For measuring libido, we used three questionnaires: the revised sociosexuality-desire subscale (Penke & Asendorpf, 2008), SDQ – Sexual Drive Questionnaire (Ostovich, 2004), as well as the Sexual Compulsivity Scale (SCS, Kalichman & Rompa, 1995). Subjective psychological wellbeing was assessed by the Satisfaction with Life Scale (SWLS, Diener et al, 1985), and gender schemes with the EPAQ questionnaire (Spence, Helmreich in Holahan, 1979). In order to measure the participants' values orientation, Musek's Value Scale was used (MLV, Musek, 2000). The dark triad, which was reported to successfully predict short term mating, was measured by The Dirty Dozen (Jonason & Webster, 2010). Exploratory factor analysis of the sexual adjectives, conducted by Buss & Schmitt (2008), showed that attraction forms one of the independent sexual factors, on the basis of which we formed an instrument for measuring physical (sexual attraction). It consists of seven adjectives: attractive, exciting, stunning, alluring, adorable, erotic and provocative. The instruments that were previously not known in the Slovenian language, were first translated and then re-translated in order to verify their adequacy. The reliability analyses showed their internal consistency (Cronbach α) was good and within the intervals of their original versions.

Since we wanted to test the psychoanalytic thesis on promiscuity, we were in search of some latent dimensions-predictors of both men's and women's promiscuity. To this end, we factored the personality dimensions variables in order to obtain some possible underlying factors that could successfully predict promiscuity, with the exploratory factorial analyses. In order to ascertain the appropriate number of factors, parallel analysis (Horn, 1965), scree-plot as well as the Kaiser-Gutman criterion were used. For men, the factorial solution shows an existence of four factors, which explain 56 % of total variance in the sample. In women, five factors that explain 57% of total variance in the sample were ascertained. Next, we ran some multiple regression in order to see if some of these factors successfully predict sexual promiscuity in both sexes. We found that some of them do. Their description is the following.

In both sexes, the latent dimension or principal component of *the dark masculine*, is loaded by agreeableness (negatively), conscientiousness (negatively), negative masculinity, all three components of the dark triad (narcissism, psychopathy and Machiavellism), as well as status values. Clearly, this type of personality latent dimension-promiscuity predictor describes the dynamics of the old, Saturnian king, whose promiscuity connects to the dark dimensions of human nature, disagreeableness, non-conscientiousness to the consequences of his promiscuous actions, and negative, hyper-competitive masculinity.

The second latent dimension or principal component, in contrast to the first, is loaded by extraversion, conscientiousness, emotional stability (low neuroticism), positive masculinity, positive femininity, psychological well-fare and physical attraction. We named this type *the extraverted stable androgyne* in men. In women, the corresponding warm type is *the stable happy extravert*. It is loaded by extraversion, conscientiousness, emotional stability, positive masculinity, psychological well-fare and physical attraction, but not by positive femininity. This type closely resembles the promiscuous dyna-

mics of Zeus, the young, expansive, emotionally warm young king. He does show some conscientiousness to his progeny and many lovers.

The third factor in men consists of the three libido variables (sexual drive, sexual compulsion, and sexual desire) and narcissism, as well as consisting of some extraversion, promiscuousness and Machiavellism. We gave it the name of *the narcissistic libido type*. In women, the libido type is somewhat different. Being loaded by the three libido variables (sexual drive, sexual compulsion, and sexual desire), promiscuousness, attraction, but also by openness to experience, negative religious values and extraversion, we gave it a name of the imaginative libido type.

The fourth principal component that is found only in women, we named the atheistically promiscuous, consists of positive femininity (negatively), negative religious values, promiscuousness, patriotic values (negatively), negative femininity, as well as some introversion, some narcissism (negatively), positive masculinity (negatively), agreeableness (negatively), and status values (negatively). This obviously is another cold type of women's promiscuity.

By order of the strength of their predictive power in the regression model, the principal components of men's promiscuity are: *the extraverted stable androgyne*, *the dark masculine*, and *the narcissistic libido type*. In women, the situation is somewhat different. The latent dimensions-factors that successfully predict women's promiscuity in the multiple regression model, by order of their predictive power, are: *the imaginative libido type*, *the atheistically promiscuous*, *the dark masculine*, *the stable happy extravert*.

By analysing some latent dimensions of the personality, we unexpectedly came across some surprising findings about libido. In the light of some previous research of ours (Regovec, 2014), where we found that neuroticism does indeed hinder the free expression of libido in everyday sexual life, we indirectly confirmed that Freud could be right in stating that a neurosis could hinder a free expression of libido in everyday life (Freud, 1886-1939). But what our research, in terms of the analysis of the predicting power of some latent dimensions of personality, also shows, is that libido is a relatively independent predictor when assessing promiscuous activity. This concerns Jung (1902-1954) opposing Freud (1886-1939), who claimed that (the repressed) libido was the sole force responsible for the formation of the symptoms in neurosis. Our research shows that libido may not be the sole force that predicts sexuality – at least not in the manifest sexual life. Our findings about promiscuity show that there may indeed exist other complex factors (or principal components-latent dimensions) responsible for sexual promiscuity as well. We could well say that Jung (1902-1954), when opposing Freud (1886-1939), argued that human sexuality has other deeper factors, relatively independent of the libido, could well be right.

Our findings, especially in connection with the discovery of some latent dimensions, among which some of them successfully predict promiscuity, confirm the existence of a cold (*the dark masculine* in both sexes) and a warm type (*the extraverted stable androgyne* in men, and *the stable, happy extravert* in women) of promiscuity. The two types however differ somewhat in the sexes. Also, they appear to be somewhat stronger in men than in women. The warm type of promiscuity seems to be androgynous (and possibly, bisexual) in men, but not in women, where it is shown (or) has been found to

be of a predominantly masculine nature.

In addition to the two libido types in men and women, we also found an additional latent dimension-principal component of women's promiscuity. This is *the atheistically promiscuous*, showing there exist two different cold types of women's promiscuity. The two women's cold types of promiscuity differ in the following dimensions: some of the values, promiscuousness, attraction, as well as narcissism.

Among the latent dimensions or principal components obtained by the factorial analysis of some personality dimensions, there exist some predictors of both male and female promiscuity that are in accord with the cold and the warm types of promiscuity in both sexes. A conclusion can be drawn that the psychoanalytic thesis on promiscuity could indeed represent an adequate frame for definition of some basic psychological characteristics and types of promiscuity in both men and women.

Could it be that the discovery of the factors-latent dimensions that predict promiscuity is comparable to the archetypal promiscuity factors that were established by Jungian psychoanalysis? They certainly bear some very similar characteristics, the warm type indeed describing the Jupiterian, and the cold type being very much in accord with the Saturnian archetypal dimension of sexual promiscuity. The psychoanalytic analysis of the archetypal dimensions of sexual promiscuity is a humanistic endeavour, whereas our research is empirically scientific. However, each coin has two sides to it and the truth sometimes can only be established by confirming it from some (at least seemingly) opposing points of view.

Also, whether the archetypes that are being used by Jungian analytical psychology and psychoanalysis are indeed comparable with the types or factors or latent dimensions that we obtained with our exploratory factorial analysis, some of them successfully predicting sexual promiscuity, remains however an open question. The cold and warm types of promiscuity that were confirmed both by psychological researchers Markey and Markey (2007), as well as psychoanalytically by Regovec (2007; 2011) deserve in particular some further attention – since they were also established as latent dimensions-predictors of promiscuity in both sexes by our research as well (in addition to some other types of promiscuity that were also found by our research). Although the discovery of some latent dimensions-predictors of men's and women's promiscuity cannot prove the validity of the psychoanalytic thesis on promiscuity, it can nevertheless strengthen confidence that the psychoanalytic thesis on promiscuity could well be a valid and competent basis for some future research on promiscuity, either in terms of some practical psychoanalytic and/or clinical psychology work, or in terms of some further development of psychoanalytic and/or empirical psychology theory, and preferably in combination with all the four elements.

Raziskovalno vprašanje

Teoretični uvod, ki vsebuje tudi psihoanalitično tezo o promiskuiteti, sem podal v prvem delu tega članka (Regovec, 2014). Glede na psihoanalitično tezo o promiskuiteti (Regovec, 2007, 2011, 2014) na eni strani ter na ugotovitve nekaterih psiholoških raziskovalcev (Markey in Markey, 2007) nas zanima, ali lahko potrdimo obstoj nekaterih tipov promiskuitete, glede katerih dva izmed vodilnih psiholoških raziskovalcev na področju raziskovanja kratkoročnega spolnega občevanja priporočata nadaljnje raziskovanje (Schmitt in Shackelford, 2008). Psihoanalitična teza se sicer okvirno že pokriva z ugotovitvami nekaterih psiholoških raziskovalcev glede obstoja hladnega in toplega tipa promiskuitete (Markey in Markey, 2007), vendar bi v zvezi s tem želeli pridobiti nadaljnje informacije, ki bi bolj razvejano opisale resnično naravo promiskuitete in njenih morebitnih tipov. Naše raziskovalno vprašanje se glasi: Ali bi lahko s pomočjo znanstveno empiričnega kvantitativnega raziskovanja potrdili obstoj hladnega in toplega tipa promiskuitete, ki ju predvidevata psihoanalitična teza o promiskuiteti (Regovec, 2007; 2011) na eni strani, na drugi pa dosedanje raziskovalno delo nekaterih psiholoških raziskovalcev (Markey in Markey, 2007)? Zanima nas tudi – v kolikor ta dva tipa obstajata – kakšne so bolj podrobno njune psihološke lastnosti?

METODA

Udeleženci

Vzorec je zajel širok segment splošne populacije v starosti od 18 do 75 let. Udeležence je sestavljalo 512 oseb, ki so preko interneta anonimno izpolnili vprašalnike. Nabor udeležencev je potekal po metodi snežne kepe (preko prijateljev, znancev, kolegov ter njihovih povezav) ter objav v medijih. Med 520 udeleženci je bilo 390 žensk ($M = 33.53$, $SD = 10,52$, $Md = 32$) in 120 moških ($M = 35.07$, $SD = 10,86$, $Md N = 34$). Izvedli smo stratifikacijo glede na spol, starost, spolno orientacijo in partnerski status. Udeležencem in udeleženkam smo ponudili rezultate osebnostne strukture (velikih pet dimenzij osebnosti), za katere lahko zaprosijo s posredovanjem anonimno generiranega e-poštnega naslova. Udeleženkam in udeležencem raziskave smo ponudili tudi manjšo denarno nagrado za sodelovanje. To sta denarna bona za 5 € in 5 \$, ki ju udeleženci in udeleženke lahko unovčijo pri nakupu knjig v sodelovanju z založbama-sponsorjema raziskave.

Instrumenti

Specifični vprašalnik za zbiranje nekaterih demografskih in drugih podatkov

Oblikovali smo poseben vprašalnik, v katerem smo zbrali demografske in nekatere druge podatke: starost, spol, izobrazbo, spolno usmerjenost, itd.

Podlestvica SOI-R obnašanje in oblikovanje instrumenta PROM5

Za merjenje promiskuitete smo uporabili tri postavke podlestvice SOI-R obnašanje

(Penke in Asendorpf, 2008), ki smo jim dodali še dve novi. Tako smo pokrili vse vsebinske vidike,² ki so pomembni za merjenje promiskuitete:

- Koliko različnih spolnih partnerjev/partnerk ste imeli v zadnjih 12 mesecih? (postavka SOI-R)
- S koliko različnimi partnerji/partnerkami ste imeli spolni odnos *zgolj in samo enkrat*? (postavka SOI-R)
- S koliko različnimi partnerji/partnerkami ste imeli spolni odnos, pri čemer pa niste imeli želje, da bi se s to osebo zapletli v trajno romantično zvezo? (postavka SOI-R)
- Z največ koliko različnimi osebami (izven zakonskega oziroma partnerskega razmerja) ste imeli spolni stik v obdobju enega leta (vzamete tisto obdobje 12 mesecev svojega življenja, ko ste bili najbolj spolno aktivni)? (nova postavka)
- Pri koliko od teh oseb je bil spolni stik v obliki enega samega srečanja? Če ne veste natančno, prosimo ocenite! (nova postavka)

Odgovori so mogoči v osmih kategorijah, in sicer: 0, 1, 2, 3, 4, 5–6, 7–9, 10–19, 20 ali več.

Z analizo zanesljivosti smo ugotovili, da se vseh pet postavk skupaj (PROM5) tudi v merskem (poleg vsebinskih pogledov oziroma razlogov) smislu obnaša bolje kot zgolj tri postavke podlestvice SOI-R obnašanje: Vrednost koeficienta zanesljivosti α se je z vrednosti 0,724 povečala na 0,842. Da bi preverili, če pet postavk PROM5 res meri samo en pojav, smo izvedli paralelno analizo (Horn, 1965). S pomočjo uporabe paralelne analize, analize obeh krivulj scree plot³ in Kaiser-Gutmanovega kriterija smo potrdili obstoj zgolj enega faktorja.

IPIP-NEO 120

Za merjenje velikih pet dimenzij osebnosti smo uporabili Goldbergov IPIP-NEO 120 test (Goldberg, 1999). Instrument se široko uporablja za merjenje velikih pet in ima zadovoljive merske lastnosti (Goldberg, 1999). Uporablja pet lestvic za merjenje velikih pet. Odgovori so mogoči na lestvici od 1 – 5, pri čemer 1 pomeni »sploh se ne strinjam«, 5 pa pomeni »se popolnoma strinjam«. Instrument omogoča tudi merjenje facet. Vsako od 30 facet merijo po štiri postavke. Koeficient zanesljivosti (Cronbach α) za naš celotni vzorec je za ekstravertnost 0,901, prijetnost 0,837, vestnost 0,893, odprtost 0,835, nevroticizem 0,906, za celotni instrument pa znaša 0,834.

Podlestvica SOI-R stališča

Za merjenje promiskuitivnosti smo uporabili drugi del vprašalnika o socioseksualnosti (Penke in Asendorpf, 2008).¹ Gre za podlestvico SOI-R stališča. Le-ta vsebuje naslednje postavke:

- Spolni odnos brez ljubezni je OK.
- Brez težav si lahko predstavljam, da uživam v spolnih odnosih »za eno noč« z različnimi partnerji/partnerkami.
- Nočem imeti spolnega odnosa s partnerjem/partnerko, vse dokler nisem prepričan/a, da bova s partnerjem/partnerko imela trajno romantično zvezo.

Na postavke se odgovarja z lestvico 1-9, pri čemer 1 pomeni »močno se ne strinjam«, 9 pa »se močno strinjam«. Tretja postavka ima lestvico obrnjeno. Vrednost koeficienta zanesljivosti v našem vzorcu (Cronbach α) je 0,762. Glede na merske in glede na vsebinsko-pomenske značilnosti treh postavk SOI-R stališča (Penke in Asendorpf, 2008) ocenjujemo, da jih lahko uporabimo kot veljaven in legitimen vprašalnik za merjenje promiskuitivnosti. Instrument je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku.

Vprašalnik osebnih atributov

Maskulnost in femininost smo merili z vprašalnikom EPAQ (Spence, Helmreich in Holahan, 1979). Vprašalnik meri pozitivno in negativno maskulnost ter pozitivno in negativno femininost. Instrument so avtorji sestavili tako, da negativno maskulnost sestavljajo atributi, za katere so udeleženci presodili, da so pogostejši pri moških, da so neželeni pri obeh spolih in da so po svoji naravi agentni oziroma instrumentalni. Na podlagi stereotipsko neželenih femininih lastnosti, od katerih se en sklop nanaša na značilnosti komunosti, drugi pa na verbalno pasivnoagresivne lastnosti, so oblikovali tudi negativno femininost. Ti lestvici so dodali obstoječemu vprašalniku PAQ (Spence, Helmreich in Stapp, 1974). Vsako od štirih kategorij se meri z osmimi postavkami, na katere se odgovarja na lestvici od 1 do 7. Udeleženci označijo, v kolikšni meri je določena lastnost pri njih izražena, pri čemer 1 pomeni »zelo neizražena«, 7 pa »zelo izražena«.

Na vseh podlestvicah so se pojavile statistično pomembne razlike med spoloma. Avtorji so potrdili pomembne korelacije med pozitivno maskulnostjo in negativno femininostjo ter med pozitivno femininostjo in negativno maskulnostjo, medtem ko so bile druge korelacije statistično nepomembne. Glede na poročilo avtorjev instrumenta (Spence, Helmreich in Holahan, 1979) smo pričakovali, da bosta para pozitivna maskulnost-negativna femininost ter negativna maskulnost-pozitivna femininost zmerno korelirala. Analiza našega vzorca je pokazala, da para korelirata z vrednostma -0,466** (pozitivna maskulnost-negativna femininost) in -0,369** (negativna maskulnost-pozitivna femininost), ostali pa manj, kar je v skladu z analizo avtorjev instrumenta. Koeficient zanesljivost (Cronbach α) za naš celotni vzorec je 0,700, pri čemer se za posamezne dimenzije giblje od 0,781 (pozitivna maskulnost), 0,834 (negativna maskulnost), 0,845 (negativna femininost), do 0,891 (pozitivna femininost). Avtorji instrumenta (Spence, Helmreich in Holahan, 1979) vrednosti koeficienta zanesljivosti ne navajajo.

Podlestvica SOI-R poželenje, vprašalnik spolnega gona in skala spolne kompulzivnosti

Za merjenje spolnega gona smo uporabili tri instrumente:

1) Tretji del oziroma tretja podlestvica revidiranega socioseksualnega vprašalnika. Gre za instrument, ki meri spolno poželenje: SOI-R poželenje (Penke in Asendorpf, 2008). Uporablja naslednje tri postavke:

- o Kako pogosto imate spolne fantazije o osebi, s katero niste v romantični zvezi?
- o Kako pogosto ste spolno vznburjeni, ko ste v bližini nekoga, s katerim niste v romantični zvezi?

o Kako pogosto imate spontane spolne fantazije o osebi, ki ste ga/jo ravnokar spoznal/a?

Na postavke se odgovarja z lestvico 1-9, pri čemer 1 pomeni »močno se ne strinjam«, 9 pa »se močno strinjam«. V našem vzorcu je vrednost Cronbach α dosegla 0,806. Instrument je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku.

2) Vprašalnik SDQ – Sexual Drive Questionnaire (Ostovich 2004). Instrument je sestavljen iz štirih postavk, s katerimi se ocenjuje jakost spolnega gona udeležencev in udeleženk – in to ne glede na to, ali udeleženci in udeleženke imajo spolno partnerko oziroma partnerja ali ne. Postavke so:

- o Kako pogosto občutite seksualno poželenje?
- o Kolikokrat povprečno na mesec doživite orgazem?
- o Kolikokrat na mesec v povprečju masturbirate?
- o Kako bi v primerjavi s povprečno osebo vašega spola in vaših let primerjali moč svojega spolnega gona?

Prva in četrta postavka se točkujeta po 7-stopenjski lestvici Likertovega tipa, druga in tretja postavka pa imata šeststopenjski lestvici. Avtorica navaja vrednosti koeficienta zanesljivosti 0,79 za moške in 0,83 za ženske (Ostovich, 2004). Na našem vzorcu sta bili vrednosti 0,782 (moški) in 0,798 (ženske). Instrument je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku.

3) Skala spolne kompulzivnosti (SCS – The Sexual Compulsivity Scale, Kalichman in Rompa, 1995). Instrument vsebuje deset trditvev, na katere udeleženke in udeleženci odgovarjajo z lestvicami Likertovega tipa. Trditve se nanašajo na prisilno spolno vedenje, na spolne preokupacije, in na spolne prisilne misli (vsiljivke). Avtorja sta postavke pridobila iz vodiča za samopomoč pri spolnih odvisnostih. Odgovori so mogoči v štirih stopnjah, pri čemer 1 pomeni »to sploh ne velja zame«, 4 pa »to zelo velja zame«. Postavke so:

- a. Moj spolni apetit moti moje odnose.
- b. Moje misli o seksu in moje spolno vedenje mi v življenju povzročajo težave.
- c. Moje želje po seksu motijo moje vsakodnevno življenje.
- d. Včasih se zgodi, da zaradi svojega spolnega vedenja ne izpolnim svojih obvez in odgovornosti.
- e. Včasih postanem tako potreben/potrebna, da bi lahko izgubil/a nadzor.
- f. Zgodi se, da o seksu razmišljam med delom.
- g. Čutim, da so moje spolne misli in občutja močnejša od mene.
- h. Težko nadzorujem svoje spolne misli in spolno obnašanje.
- i. O seksu razmišljam bolj kot bi si želel/a.
- j. Težko najdem spolne partnerje, ki si seksa želijo toliko, kolikor si ga sam/a.

Avtorja navajata enako vrednost Cronbach $\alpha = 0,82$ za moške in za ženske, na našem vzorcu pa je koeficient zanesljivosti bil 0,867 za moške in 0,845 za ženske. Instrument

je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku. S paralelno analizo (Horn, 1965) smo preverili, če vsi trije instrumenti merijo isti konstrukt. Paralelna analiza je potrdila, da vsi trije instrumenti merijo isti, to je edini faktor.⁴

Instrument za merjenje telesne privlačnosti

Eksploratorna faktorjska analiza sedmih faktorjev seksualnosti, ki sta jo opravila Schmitt in Buss (2000), je pokazala, da privlačnost tvori enega od sedmih samostojnih seksualnih faktorjev. Sestavlja ga sedem pridevnikov, na osnovi katerih smo oblikovali instrument za merjenje telesne (spolne) privlačnosti:

Kako vas glede vaše telesne oz. spolne privlačnosti ocenjujejo drugi:

- ste privlačni
- ste vznemirljivi
- osupnete s svojo privlačnostjo
- ste zapeljivi
- ste oboževanja vredni
- ste erotični
- ste izzivalni.

Odgovarja se na lestvicah od 1 do 5, pri čemer 1 pomeni »se popolnoma ne strinjam«, 5 pa »se popolnoma strinjam«. Koeficient zanesljivost (Cronbach α) za naš celotni vzorec je 0,922. Instrument je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku.

Muskova lestvica vrednot

Za merjenje vrednot bomo uporabljali MLV – Muskovo lestvico vrednot (Musek, 2000). Muskova lestvica vrednot MLV zajema 54 posameznih vrednot, ki se ocenjujejo glede na osebno vrednost oziroma pomembnost in sicer z vrednostmi od 1 do 100, Lestvica MLV vključuje tudi tako imenovano sidrno vrednoto (spoznavanje samega sebe), katere vrednost je že vnaprej določena (50). Ocenjevanje poteka po ustreznem navodilu, ki se lahko poda tudi v modificirani skrajšani obliki, če gre za bolj izobražene osebe. Koeficient zanesljivosti instrumenta (Cronbach α) za naš celotni vzorec je 0,968.

Subjektivno zadovoljstvo z življenjem

Za merjenje psihičnega blagostanja smo vključili vprašalnik subjektivnega zadovoljstva z življenjem SLWS (Diener idr., 1985), ki ima pet postavk in je široko uveljavljena mera za psihično blagostanje. Ocenjujejo se na lestvici 1-7, pri čemer 1 pomeni »se močno ne strinjam«, 7 pa »se močno strinjam«. Koeficient zanesljivost (Cronbach α) za naš celotni vzorec je 0,895.

Umazani ducat

Vprašalnik, ki meri temno trojico, to je narcisizem, psihopatijo in makiavelizem, je Umazani ducat (Jonason in Webster, 2010). Avtorja sta ga razvila in testirala njegovo

veljavnost s pomočjo dvanajstih postavk, od katerih po štiri merijo tri dimenzije temnejše plati človeške narave: narcisizem, psihopatijo in makiavelizem. Odgovori se ocenjujejo na lestvici od 1 do 9, pri čemer 1 pomeni »se močno ne strinjam«, 9 pa pomeni »se močno strinjam«. S tem sta za 87 % zmanjšala število postavk, ki so do tedaj (sicer povsem ločeno – šlo je za posamične in medsebojno neodvisne instrumente za merjenje narcisizma, psihopatije in makiavelizma) merile temno trojico. Instrument je zadržal svojo jedrno vsebino, ki je povezana z neprijetnostjo, kratkoročnim spolnim občevanjem in agresivnostjo (Jonason in Webster, 2010). Instrument smo vključili tudi glede na rezultate dveh dosedanjih raziskav, ki sta pokazali tesno povezanost promiskuitetnih oblik seksualnega občevanja s temno trojico (Jonason idr. 2009, Jonason idr. 2011). Avtorja navajata koeficiente zanesljivosti v višini 0,87 (narcisizem), 0,63 (psihopatija) in 0,72 (makiavelizem), medtem ko je alfa za naš celotni vzorec bila za narcisizem 0,877, za psihopatijo 0,624 in za makiavelizem 0,834. Vrednost alfe pri psihopatiji, ki je glede na ostale vrednosti nekoliko nižja, nas ne preseneča, saj je skorajda enaka kot pri avtorjih instrumenta, ki sta to pojasnila z relativno majhnim številom postavk (Jonason in Webster, 2010). Instrument je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku.

REZULTATI

Merjenje promiskuitete

Podatki o promiskuiteti, ki smo jo merili z vprašalnikom PROM5, kažejo na precejšnjo razpršenost, na kar kažejo precej velike standardne deviacije (tabela 1). Standardne napake povprečja so sicer relativno nizke, kar pripisujemo ustreznim velikostim vzorca. Promiskuiteta se porazdeljuje precej nenormalno (kar se pojavlja glede na to, da merimo obnašanje s pomočjo števila spolnih partnerjev), zato smo za testiranje morebitnih razlik med spoloma uporabili neparametrični Mann-Whitneyjev test. Vse postavke izkazujejo statistično nepomembne razlike med spoloma ($p > 0,1$). To je tudi v skladu z dosedanjimi ugotovitvami na področju socioseksualnosti (Penke in Asendorpf, 2008).

Tabela 1

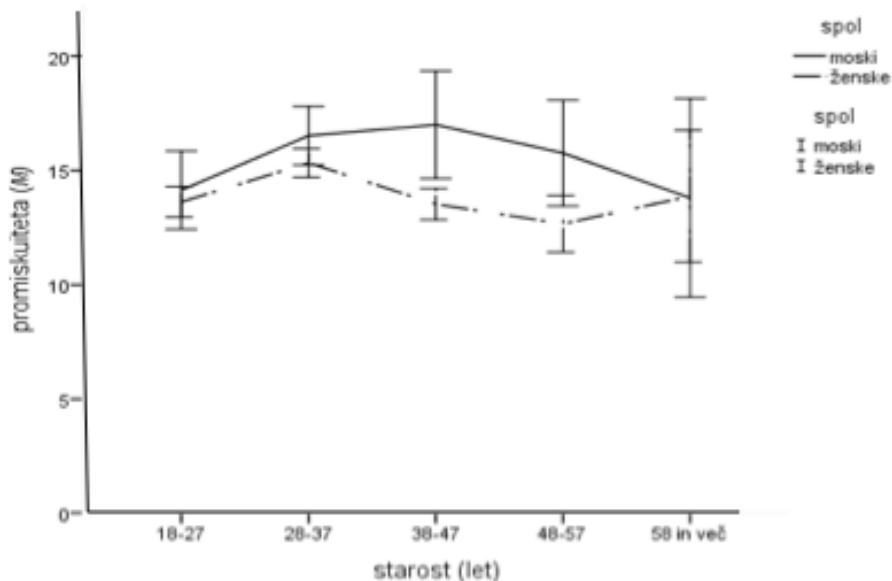
Opisna statistika postavk promiskuitete in skupne promiskuitete.

		Koliko različnih spolnih partnerjev/partnerk ste imeli v zadnjih 12 mesecih?	S koliko različnimi partnerji/partnerkami ste imeli spolni odnos <i>zgoj in samo enkrat?</i>	S koliko različnimi partnerji/partnerkami ste imeli spolni odnos, pri čemer pa niste imeli želje, da bi se s to osebo zapletli v trajno romantično zvezo?	Z največ koliko različnimi osebami (izven zakonskega oziroma partnerskega razmerja) ste imeli spolni stik v obdobju enega leta (upoštevajte obdobje 12 mesecev svojega življenja, ko ste bili najbolj spolno aktivni)?	Pri kolikih osebah je bil spolni stik v obliki enega samega PROM 5 srečanja? (če ne veste natančno, prosimo ocenite)	
MOŠKI	<i>N</i>	122	122	120	122	122	120
	veljavnih jih manjka	0	0	2	0	0	2
	<i>M</i>	4,21	1,93	2,85	2,98	3,40	15,77
	<i>Me</i>	3	1	2	2	2	14
	<i>SD</i>	5,08	3,90	1,81	2,38	2,73	9,33
	<i>SE povprečja</i>	0,46	0,35	0,16	0,22	0,25	0,85
ŽENSKE	<i>N</i>	390	390	381	389	386	378
	veljavnih jih manjka	0	0	9	1	4	12
	<i>M</i>	3,09	1,27	2,56	2,7	2,88	14,04
	<i>Me</i>	2	1	2	2	2	12
	<i>SD</i>	2,89	2,05	1,38	2,02	2,04	7,05
	<i>SE povprečja</i>	0,15	0,10	0,07	0,10	0,10	0,36

Vse razlike med spoloma, testirane s testom Mann-Whitney, so statistično nepomembne.

Promiskuiteta glede na starost. Najprej smo udeleženske in udeležence razdelili v dve starostni skupini. V prvo skupino smo uvrstili mlade do vključno 30. leta starosti, v drugo pa stare 31 let in starejše. Oblikovali smo tudi dva klastra. Prvega so sestavljali manj promiskuitetni, drugega pa promiskuitetnejši. S pomočjo χ^2 testa smo testirali, ali med skupinama mlajših in starejših obstajajo razlike glede na to, v kateri klaster promiskuitete spadajo. V promiskuitetnejši skupini je bilo skorajda enako število mlajših in starejših (51 : 52), v manj promiskuitetno skupino pa se je uvrstilo 180 mlajših in

280 starejših. χ^2 test pa nam pokaže, da med skupinama mlajših in starejših ne najdemo statistično pomembnih razlik ($\chi^2 = 0,318$, 1, $p = 0,325$). To je v skladu z našo domnevo, da je promiskuiteta relativno stabilna lastnost, ki je neodvisna od spolnih razlik ter podobna v obdobjih adolescence in zgodnje odraslosti na eni ter odraslosti in srednjih letih na drugi.

Slika 1. Promiskuiteta v odvisnosti od starosti. Pri obeh spolih se promiskuiteta s starostjo statistično pomembno ne spreminja. Vključene so vrednosti ene standardne napake (1 SE).

Zanimajo pa nas tudi podrobnejši podatki o tem, kako se promiskuiteta porazdeljuje v različnih življenjskih obdobjih. V ta namen smo udeležence in udeleženke stratificirali v pet starostnih skupin: 18-27 let (1, N = 165), 28-37 let (2, N = 164), 38-47 (3, N = 106), 48-57 (4, N = 47) ter 58 let in več (5, N = 13) (slika 1).

Opazimo lahko, da se promiskuiteta v drugem starostnem razredu glede na prvega nekoliko poveča, ko pa smo to testirali s χ^2 testom, se je izkazalo te razlike niso statistično pomembne ne pri moških ($\chi^2 = 0,27$, 1, $p = 0,869$), ne pri ženskah ($\chi^2 = 1,681$, 1, $p = 0,195$). Moški imajo ves čas nekoliko višje povprečne vrednosti promiskuitete, ki se sredi življenja še nekoliko povečajo, v starosti pa se skorajda izenačijo. Vendar pa so razlike tako med spoloma, kot tudi med starostnimi skupinami celokupno razmeroma majhne in zelo verjetno nepomembne, kajti Kruskal-Wallisov test statistično signifikantnih razlik med petimi obdobji ne najde niti pri moških ($\chi^2 = 5,705$, 1, $p > 0,1$), niti pri ženskah ($\chi^2 = 8,057$, 1, $p > 0,05$).

Pri merjenju dimenzij osebnosti pa smo naleteli na številne spolne razlike.⁵ Moški so statistično pomembno bolj promiskuitivni (moč učinka je majhna), negativno maskulini (moč učinka je majhna do srednja), imajo večjo spolno slo, spolno prisilo in spolni gon

(moči učinka so srednje), bolj nerestriktivno socioseksualno orientacijo (moč učinka je majhna do srednja) in so bolj psihopatsko naravnani od žensk (moč učinka je majhna). Pripadnice nežnejšega spola pa so statistično pomembno ekstravertnejše (moč učinka je majhna), prijetnejše (moč učinka je majhna do srednja), vestnejše (moč učinka je majhna do srednja), bolj odprte za izkušnje (moč učinka je majhna), bolj pozitivno feminine (moč učinka je majhna do srednja) in privlačnejše od moških (moč učinka je majhna do srednja). Zaradi vseh naštetih spolnih razlik smo nadaljevali z ločeno analizo in obdelavo podatkov za spola.

Da bi pridobili nadredne latentne dimenzije, ki jih želimo testirati, če napovedujejo promiskuiteto, smo z eksploratorno faktorsko analizo najprej ločeno za oba spola osebne dimenzije združili v nadredne dejavnike. Pridobljene komponente (latentne dimenzije) smo nato vstavili v multiplo regresijske modele, da bi ugotovili, če in kako napovedujejo moško in žensko promiskuiteto.

Glavne komponente promiskuitete s petimi velikimi in ostalimi dimenzijami osebnosti pri moških

Najprej smo s pomočjo paralelne analize, pregleda scree plot⁶ in upoštevaje Kaiser-Gutmanovo pravilo določili primerno število glavnih komponent – štiri (tabela 2). Nato smo izvedli faktorsko analizo z vnaprej določenim številom faktorjev. Glede na to, da nekateri faktorji medsebojno nekoliko korelirajo, smo uporabili poševnokotno Promax rotacijo.

Tabela 2

Faktorska solucija glavnih komponent – napovednikov moške promiskuitete z velikimi petimi in ostalimi dimenzijami osebnosti.

osebne dimenzije	glavne komponente, pridobljene z eksploratorno faktorsko analizo							
	temen maskulin		ekstravertno – stabilen androgen		tip narcisističnega libida		veren, statusno tradicionalen	
	VZM	STM	VZM	STM	VZM	STM	VZM	STM
demokratske vrednote	-,531	-,560	-,112	-,033	-,071	-,177	,511	,537
ekstravertnost	-,101	-,163	,693	,757	,293	,390	,109	,131
makiavelizem	,626	,681	,131	,040	,253	,465	-,050	-,053
narcisizem	,471	,602	,032	,001	,474	,658	,191	,236
negativna femininost	,081	,210	-,550	-,565	,088	,067	,271	,304
negativna maskulinitet	,872	,851	-,033	-,236	-,049	,256	,221	,163
nevroticizem	,162	,319	-,656	-,687	,121	,123	,362	,400
odprtost	-,050	-,111	,347	,365	,039	,078	-,010	-,016
pozitivna femininost	-,577	-,562	,349	,514	,322	,231	,219	,288
pozitivna maskulinitet	,262	,087	,863	,812	,031	,255	,011	-,037
privlačnost	,224	,064	,695	,639	-,019	,180	,102	,055
promiskuitivnost	,242	,402	,019	,055	,465	,501	-,279	-,222
psihično blagostanje	,130	-,129	,777	,700	-,283	-,105	,072	-,014
psihopatija	,835	,747	,179	-,025	-,139	,168	,090	,011
religiozne vrednote	-,010	-,084	-,060	-,110	-,174	-,102	,540	,516
spolni gon	-,076	,111	,221	,358	,721	,715	-,113	-,005
spolni prisila	-,071	,181	-,152	-,028	,736	,724	,223	,349
spolno pozelenje	-,094	,231	-,187	-,017	,848	,741	-,302	-,155
prijetnost	-,812	-,810	,024	,199	,044	-,192	,106	,160
statusne vrednote	,326	,306	,078	-,003	,114	,335	,669	,664
tradicionalne vrednote	-,416	-,521	,098	,137	-,163	-,192	,547	,542
vestnost	-,403	-,526	,520	,600	-,040	-,086	-,015	-,020

Metoda glavnih komponent, Promax rotacija, 4 faktorji pojasnijo 56% variance. VZM – vzorčna matrika, STM – strukturna matrika.

Prvo nadredno dimenzijo nasičajo prijetnost (negativno), vestnost (negativno), negativna maskulinitet, pozitivna femininitet (negativno), vse tri dimenzije temne trojice (makiavelizem, psihopatija in narcisizem), statusne vrednote, demokratične vrednote (negativno), tradicionalne vrednote (negativno), nekoliko pa ga nasiča tudi promiskuitivnost. Glede na to smo ga poimenovali *temen maskulin*.

Drugo komponento v kontrastu s prvo nasičajo ekstravertnost, vestnost, čustvena stabilnost (nizki nevroticizem), pozitivna maskulinitet, pozitivna femininitet, negativna femininitet (negativno), psihično blagostanje, telesna privlačnost in odprtost za izkušnje. Glede na dimenzije nasičevanja smo ga poimenovali *ekstravertno-stabilen androgen*.

Tretjo nadredno dimenzijo sestavljajo libidne lastnosti (spolno poželenje, spolna prisila in spolni gon), pa tudi ekstravertnost, promiskuitivnost, psihično blagostanje (negativno), makiavelizem, narcisizem in pozitivna femininitet. Poimenovali smo ga *tip narcisističnega libida*.

Četrta glavna komponenta je *veren, statusno tradicionalen*. Sestavljajo ga religiozne vrednote, statusne vrednote, tradicionalne vrednote, spolno poželenje (negativno), spolna prisila, promiskuitivnost (negativno, nevroticizem in negativna femininitet) (tabela 2).

Z metodo multiple regresije štirih glavnih komponent v odnosu na promiskuiteto smo pridobili veljaven multipli model moške promiskuitete. Od štirih glavnih komponent tri dobro napovedujejo promiskuiteto. To so temen maskulin, ekstravertno-stabilen androgen in tip narcisističnega libida (tabela 3).

Tabela 3

Multipla regresijski model z glavnimi komponentami, nadrednimi osebnostnimi dimenzijami – napovedniki moške promiskuitete.

prediktorji	β - standardizirani koeficienti	<i>t</i>	<i>p</i>	<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>F</i>	<i>p</i>
temen maskulin	0,304	3,454	< 0,001				
ekstravertno-stabilen androgen	0,436	5,158	0,000				
tip narcisističnega libida	0,183	2,067	0,041	0,569	0,324	12,818	< 0,001

Glavne komponente promiskuitete s petimi velikimi in ostalimi dimenzijami osebnosti pri ženskah

Najprej smo s pomočjo paralelne analize, pregleda scree plot⁷ in upoštevanja Kaiser-Gutmanovega pravila določili primerno število glavnih komponent – pet (tabela 3). Nato smo izvedli faktorsko analizo z vnaprej določenim številom faktorjev. Uporabili smo poševno kotno Promax rotacijo. Z multipla regresijskim modelom (tabela 18) smo nato ugotovili, da trije od njih uspešno napovedujejo žensko promiskuiteto.

Tip vrednot sestavljajo aktualizacijske, čutne, demokratične, kognitivne, kulturne, patriotične, socialne, statusne in tradicionalne vrednote.

Drugo latentno dimenzijo nasičajo čustvena stabilnost, pozitivna maskulinitet, negativna femininitet (negativno), negativna maskulinitet (negativno), psihično blagostanje, ekstravertnost, vestnost, telesna privlačnost in spolna prisila (negativno). Poimenovali smo jo *stabilno srečna ekstravertka*.

Tretjo komponento, *temno maskulino*, sestavljajo prijetnost (negativno), negativna maskulinitet, vse tri dimenzije temne trojice (makiavelizem, psihopatija in narcisizem), pozitivna femininitet (negativno), statusne vrednote ter vestnost (negativno).

Četrto, to je *imaginativno-libidno* nasičajo spremenljivke libida (spolno poželenje, spolna prisila, spolni gon), promiskuitivnost, odprtost za izkušnje in privlačnost, pa tudi negativne religiozne vrednote in ekstravertnost.

Peta glavna komponenta je *ateistično promiskuitivna*, ki jo visoko nasiča pozitivna femininitet (negativno), srednje promiskuitivnost in religiozne vrednote (le-te negativno), nekoliko manj pa še introvertnost, narcisizem, negativna maskulinitet, prijetnost (negativno), patriotične vrednote (negativno), privlačnost (negativno), psihopatija in statusne vrednote (negativno) (tabela 4).

Tabela 4

Faktorska solucija glavnih komponent – napovednikov ženske promiskuitete z petimi velikimi in ostalimi dimenzijami osebnosti.

osebne dimenzije	glavne komponente, pridobljene z eksploratorno faktorsko analizo									
	tip vrednot		stabilno srečna ekstravertka +		temno maskulina +		imaginativno-libidna +		ateistično-promiskuitivna -	
	VZM	STM	VZM	STM	VZM	STM	VZM	STM	VZM	STM
aktualizacijske vrednote	,835	,826	,074	,156	,080	,079	,066	,064	-,050	,220
čutne vrednote	,863	,848	,017	,110	,083	,101	,123	,115	-,047	,235
demokratske vrednote	,754	,745	-,163	-,068	-,181	-,160	,044	-,041	,028	,182
ekstravertnost	-,040	,084	,614	,680	,089	,192	,293	,447	,257	,414
kognitivne vrednote	,707	,708	,050	,131	-,059	-,050	,066	,035	-,008	,195
kulturne vrednote	,691	,713	,151	,237	,048	,072	,102	,122	,036	,279
makiavelizem	-,055	-,028	-,111	-,136	,733	,759	-,040	,175	,151	,265
narcisizem	-,085	-,029	-,177	-,168	,623	,704	,043	,249	,288	,378
negativna femininitet	-,084	-,110	-,765	-,738	,139	,247	,104	,086	,200	,113
negativna maskulinitet	-,012	-,109	-,064	-,143	,799	,753	,056	,204	-,308	-,142
nevroticizem	,015	-,030	-,835	-,819	,223	,302	,022	,007	,154	,085
odprtost	-,163	-,145	,173	,239	-,162	-,015	,531	,523	,049	,101
patriotične vrednote	,472	,583	,101	,172	,036	,044	-,208	-,131	,346	,457
pozitivna femininitet	,030	,219	-,076	,078	-,439	-,236	,178	,191	,721	,661
pozitivna maskulinitet	,014	,129	,778	,777	,283	,255	-,059	,140	,128	,295
privlačnost	-,116	-,008	,327	,382	,181	,296	,247	,400	,302	,406
promiskuitivnost	,176	,037	,106	,117	,083	,123	,547	,481	-,486	-,296
psihično blagostanje	-,070	-,017	,612	,597	-,034	-,080	-,030	,032	-,038	,020
psihopatija	,078	-,006	,046	-,020	,691	,636	,041	,172	-,303	-,122
religiozne vrednote	,105	,261	,002	,064	-,061	-,017	-,250	-,163	,539	,506
socialne vrednote	,809	,831	-,071	,019	-,071	-,073	-,077	-,108	,099	,281
spolna prisila	,069	,017	-,296	-,209	,026	,215	,658	,623	-,011	,099
spolni gon	,019	-,031	,110	,185	-,007	,159	,748	,730	-,149	,020
spolno poželenje	,056	,010	-,224	-,129	-,052	,145	,702	,655	-,016	,095
prijetnost	,045	,125	-,047	,069	-,838	-,720	,190	,017	,309	,177
statusne vrednote	-,507	,600	,027	,106	,406	,467	-,018	,147	,336	,561
tradicionalne vrednote	,832	,831	,004	,085	-,144	-,171	-,067	-,131	-,014	,172
varnostne vrednote	,843	,823	-,091	-,022	,023	-,006	-,070	-,108	-,046	,163
vestnost	,108	,198	,549	,569	-,251	-,297	-,147	-,128	,101	,130

Metoda glavnih komponent, Promax rotacija, 4 faktorji pojasnijo 57% variance. VZM – vzorčna matrika, STM – strukturna matrika.

Z multiplo regresijo petih latentnih dimenzij ali komponent v odnosu na promiskuiteto smo pridobili veljaven multipli model ženske promiskuitete. Latentne dimenzije ali komponente, ki napovedujejo žensko promiskuiteto, nastanejo štiri: stabilno srečna ekstravertka, temno maskulina, imaginativno-libidna in ateistično promiskuitivna (tabela 5). Model je narejen z logaritmirano odvisno spremenljivko (logPROM5).

Tabela 5

Multiplo regresijski model z glavnimi komponentami, nadrednimi osebnostnimi dimenzijami – napovedniki ženske promiskuitete.

prediktorji	β - standardizirani koeficienti	<i>t</i>	<i>P</i>	<i>R</i>	<i>R</i> ²	<i>F</i>	<i>p</i>
stabilno srečna ekstravertka	0,154	3,214	0,001				
temno maskulina	0,214	4,278	< 0,001				
imaginativno-libidna	0,361	7,246	< 0,001				
ateistično promiskuitivna	-0,274	-5,361	< 0,001	0,499	0,249	22,615	< 0,001

Diskusija

Naša raziskava je potrdila, da je promiskuiteta relativno stabilna lastnost in da se polno razvije že v prvem obdobju zgodnje odraslosti, kar je v skladu s predvidevanji nekaterih seksoloških strokovnjakov (Lansford idr., 2010).

Z metodama eksploratorne faktorске analize in multiple regresije smo odkrili različne latentne dimenzije, med katerimi jih nekaj promiskuiteto tudi uspešno napoveduje. Lahko vidimo, da po dve latentni dimenziji, ki opisujeta oziroma napovedujeta moško in žensko promiskuiteto, dejansko spominjata na hladni in topli tip promiskuitete, ki sta že bila opisana psihoanalitično (Regovec, 2007; 2011).

Sestava latentne dimenzije oziroma promiskuitetnega prediktorja temnega maskulina kaže, da ga pri obeh spolih nasiča kombinacija osebnostnih dimenzij neprijetnosti, nevestnosti, temne plati človeške narave (vseh treh dimenzij temne trojice), negativne maskulinnosti, odsotnosti pozitivne femininnosti in statusnih vrednot. Osebnostno dimenzijo neprijetnosti označujejo neprijaznost, nekooperativnost, sebičnost, sovražnost, skopost in nesočutnost (Musek, 2010), kar je skorajda popoln opis saturnskega arhetipskega karakterja, ki naj bi bil po psihoanalitičnih ugotovitvah povezan s hladnim tipom promiskuitete (Regovec, 2007; 2011). Seveda nas ne čudi, da se glede na naše psihološko raziskovalne rezultate lastnostim osebnostne dimenzije neprijetnosti pridružujejo v isto dimenzijo tudi narcisizem (kjer gre za tipično trdoto v medosebnih odnosih in občutek neosnovane večvrednosti), makiavelizem (kjer gre za manipuliranje, izkoriščanje in laganje) in psihopatija (kjer gre za tipično lastnost, da se ne menimo za posledice svojih dejanj in smo neobčutljivi na trpljenje drugih). Vse to pa pomeni, da je ne samo omejeno delovanje sočutja, temveč je tudi okrnjeno delovanje vesti. Vest pa je tisti značilni notranji glas, ki nam (velikokrat tudi povsem intuitivno) daje vedeti, kaj smemo početi drugim in česa nikakor ne.

Tip hladne promiskuitete (temnega maskulina oziroma temno maskulino) visoko nasiča negativna maskulinnost, ki jo sestavljajo lastnosti, ki so večinoma vsebovane že

v osebnostni dimenziji neprijetnosti: sebičen, sovražen, ciničen, aroganten, nastopaški, pohlepen, diktatorski, nenačelen. Lastnost »diktatorski« (pa tudi nekatere druge iz nabora negativne maskulnosti, vključno z neprijetnostjo) se skladajo tudi s hladnim promiskuitetnim tipom, ki sta ga v povezavi z dominantnostjo opisala Markey in Markey (2007). Dominantnost je seveda skorajda identična ekstravertnosti faceti asertivnosti, za katero smo ugotovili, da skorajda v vseh rešitvah dobro napoveduje moško in žensko promiskuiteto pri temnem maskulinu (temni maskulini) in ekstravertno-stabilnem androginu (stabilno-srečno ekstravertki oziroma stabilno-privlačni ekstravertki). Dominantnost pa vsebinsko hkrati podpirajo tudi statusne vrednote (torej tiste, ki so povezane s čišlanjem slave, moči in ugleda), ki ravno tako nasičajo temnega maskulina. Statusne vrednote so nedvomno povezane tudi z arhetipsko dinamiko starega kralja – samodržca, ki ne dovoljuje spremembe in promiskuitetno uzurpira obstoječo vladavino moči, s katero se drži na oblasti (kar je saturnska oziroma hladna komponenta promiskuitete). To, da se vsem tem dejavnikom oziroma spremenljivkam, ki nasičajo temnega maskulina, samo pri moških pridružuje še odsotnost pozitivne femininosti, kaže na to, kako malo čustvenega in prijetnega medčloveškega odnosa vsebuje ta tip moške promiskuitete. Pozitivno femininost namreč sestavljajo prav osnovni atributi oziroma lastnosti medčloveškega odnosa – pripravljen pomagati, se zaveda čustev drugih, topel do drugih, ljubezniv, čustven, predan drugim, prijazen in razumevajoč. Rezultati naše raziskave torej kažejo, da je odsotnost pozitivne femininosti pri negativnem oziroma hladnem tipu promiskuitete (temnemu maskulinu) pomembna pri moških, medtem ko je pri ženskah negativno nasičanje pozitivne femininosti pri temni maskulini zelo majhno, pravzaprav zanemarljivo.

Ta razlika med spoloma, ki smo jo ugotovili s pomočjo različnega nasičanja hladne oziroma negativne latentne dimenzije – prediktorja promiskuitete, pa je pravzaprav v skladu z ugotovitvami evolucijske psihologije (Buss, 2009). Hkrati lahko opazimo tudi to, da pozitivna femininost z ekstravertnostjo pri moških korelira opazno močneje (srednje) kot pri ženskah (malo). Moški v zgodovini namreč niso bili pod tolikšnim pritiskom nujnosti vzpostavljanja prijetnega in čustvenega medčloveškega odnosa s partnerko, kot so bile v to primorane ženske – v nasprotnem primeru bi jim namreč grozilo, da bi s potomstvom ostale same, kar bi lahko vodilo v njihov propad, kot tudi v propad njihovega potomstva – ogroženo bi bilo torej njihovo genetsko preživetje. Nekateri moški so v evolucijskem smislu zato lahko ostali hladno in preračunljivo promiskuitetni – glede na to, da so vedno obstajale tudi ženske, ki so živele promiskuitetno, saj so od tega imele primerne koristi. Gre predvsem za koristi in prednosti, ki so bile neposredno povezane z večjo dostopnostjo do virov, ki so jih v zgodovini večinoma obvladovali moški (Buss, 2009). Ampak prav odsotnost sposobnosti oziroma dimenzije čustvenega in prijetnega medčloveškega odnosa, za katero je že Schmitt (2004) ugotovil, da razlikuje promiskuiteto od zakonskega varanja (prešuštništva), je značilna tudi za notranjo praznino, s katero je bila opisana psihoanalitična dimenzija promiskuitete (Regovec, 2011) in pa izogibajoči slog navezanosti, ki je po ugotovitvah različnih raziskovalcev s promiskuiteto in nesposobnostjo čustvene navezave oziroma s strahom pred njo in odporom do nje (Shaver in Hazan, 1988; Feeney in Noller, 1990; Feeney in Noller, 1993; Paul idr., 2000). Vendar, kot bomo videli pri analizi naslednjega tipa – pozitivne ali tople latentne dimenzije promiskuitete, ki smo jo odkrili v naši raziskavi, to tipično velja samo za temnega maskulina oziroma hladni (negativni) tip moške promiskuitete. Nič pa ne kaže na to, da bi odsotnost pozitivne femininosti in njej sorodnih dimenzij oziroma lastnosti nasičala tudi topli tip promiskuitete – ne pri moških ne pri ženskah.

Še več, izkaže se, da topli tip promiskuitete, ki smo ga pri moških glede na spremenljivke, ki ga nasičajo, poimenovali *ekstravertno-stabilni androgin*, pozitivna femininost nasiča – pozitivno. Pri toplem tipu moške promiskuitete, ki ga nasičajo ekstravertnost, vestnost, čustvena stabilnost, pozitivna maskulinitet, psihično blagostanje in privlačnost, se torej pojavlja tudi pozitivna, prijetna in čustveno topla dimenzija medčloveškega odnosa. Zaradi ekstravertnosti, ki v splošnem označuje družabne, ekspresivne, energične in dominantne osebnosti, ta tip sovпада s toplim promiskuitetnim tipom Markeya in Markeya (2007), kot tudi z jupitrskim ali toplim tipom promiskuitete, po katerem naj bi topli promiskuitetni arhetipski karakter opisoval ambiciozni, energični, velike organizacije sposobni, drzni mladi jupiterski kralj, ki premaga in s prestola vrže starega, kar pripelje do vsesplošnega napredka in blagostanja – vendar njegov problem promiskuitete ostane (Regovec, 2011).

In res se je tudi v naši raziskavi pokazalo, da topli tip moške promiskuitete precej močno nasiča tudi psihično blagostanje, ki predstavlja subjektivno zadovoljstvo z življenjem in srečo. Zevsova odločnost, nepremagljivost in karizmatičnost se morda odlikava v atributih moške maskuliniteti, ki po naših rezultatih močno nasičajo topli ali pozitivni tip promiskuitete: neodvisen, samozavesten, tekmovalen, vzdrži pritisk, aktiven, z lahkoto sprejema odločitve, nikoli ne odneha zlahka, počuti se večvrednega. Tip tople promiskuitete močno nasičata tudi vestnost (ki jo označujejo predvsem odgovornost, pozornost, previdnost, vztrajnost, redoljubnost – in očitno se vestnost vsebinsko-pomensko nekoliko prekriva s pozitivno maskulinitetjo) in telesna privlačnost, kar bržkone pomeni, da so promiskuitetni posamezniki tega tipa pripravljene in usposobljene ne samo na zahtevno organizacijo življenja, ki jo zahteva promiskuitetni slog, temveč tudi dobro izpolnjujejo svoje dolžnosti in delovne zahteve – najbrž vključno z zahtevami in potrebami, ki so posledica promiskuitetnega vedenja. Včasih je namreč treba poskrbeti tudi za neplanirano potomstvo in občasne oziroma slučajnostne partnerke. To pa je pravzaprav hkrati tudi opis promiskuitetnega karakterja, ki ga predstavlja arhetipski opis vsestransko sposobnega, privlačnega in karizmatičnega Jupitra-Zevsa v grški mitologiji. Sem spada tudi Zevsova biseksualnost, ki se v naši raziskavi morda delno odlikava kot psihološka androginost, ki se pojavlja v tej latentni dimenziji ali faktorju moške promiskuitete.

Pri psihološki androginosti gre po definiciji namreč za hkratno koreliranje oziroma nasičanje pozitivne femininosti in pozitivne maskuliniteti (Spence, Helmreich in Holahan, 1979). Seveda se pri vsem tem ne moremo predstavljati, da bi tovrstni, topli ali pozitivni tip promiskuitete lahko povezovali z nevrotičnostjo. Kot se je izkazalo v naši raziskavi, ta tip nasiča ravno obratna dimenzija – odsotnost nevroticizma ali z drugo besedo, čustvena stabilnost. Po svoje nas to ne preseneča. Značilnosti, ki so povezane s toplim promiskuitetnim tipom, so precej zahtevne. Gre za potrebno visoko kombinacijo sposobnosti pozitivne akcije, ekstravertnosti, organizacije, odgovornosti, previdnosti, pozornosti in različnih veščin, ki jo zahteva aktivno promiskuitetno vedenje oziroma življenje. Česa takšnega pa zagotovo nismo sposobni, če smo depresivni in/ali anksiozni.

Pri ženskah se tudi pri toplem tipu promiskuitete (*stabilno srečna ekstravertka*) pojavlja določena razlika v primerjavi z moškimi. Predvsem je očitna razlika v femininosti. Če bi lahko dejali, da je moški tip tople promiskuitete glede na rezultate naše raziskave vsaj nekoliko androgin, pa to za ženski topli promiskuitetni tip očitno ne velja. Pozitivna femininost ga praktično ne nasiča. Se pa pojavlja odsotnost negativne femininosti, ki

topli faktor ženske promiskuitete kar krepko nasiča. Za kaj gre?

Negativno femininost sestavljajo lastnosti: omahljiv, lahkoveren, hlapčevski, se podreja drugim, tarna, se pritožuje. Glede na to, da negativna femininost topli faktor ženske promiskuitete nasiča negativno, bi lahko tudi dejali, da topli tip ženske promiskuitete nasičajo naslednje lastnosti: nepopustljiva, samozaupljiva, suverena, nepodredljiva, ne tarna, in se ne pritožuje. Jupitrski ali topli tip ženske promiskuitete torej precej močno označuje – v nasprotju z moškimi – dejavnik, ki bi mu lahko rekli tudi vzdržljivost ali odpornost (angl. resilience). Promiskuiteta je zahtevna dejavnost in ženske, ki so v zgodovini živele promiskuitetno, so se glede na svoj pretežno samski stan najbrž morale posebej prilagoditi na zahtevnost takšnega življenjskega sloga, saj je bilo od promiskuitete odvisno tudi njihovo materialno, socialno in čustveno blagostanje.

Rezultati naše raziskave kažejo, da so nevezane ženske statistično pomembno promiskuitetnejše od vezanih žensk – medtem ko pri moških tega jasno nismo mogli ugotoviti, kar še podkrepi pomembnost naše ugotovitve. Seveda pa lahko v tej luči tudi razumemo, zakaj pozitivna femininost ne nasiča hladnega tipa ženske promiskuitete: pozitiven, prijeten in čustven medčloveški odnos, ki je pri hladnem tipu moške promiskuitete samo ovira in nebodigatreba (in zato hladni tip moške promiskuitete nasiča negativno), je pri hladnem tipu ženske promiskuitete nerelevanten oziroma ne igre nobene vloge. Najbrž se promiskuitetne ženske hladnega tipa zavedajo, da medčloveški odnos pri tej vrsti promiskuitete ne igra bistvene vloge oziroma nič kaj dosti ne pomeni, saj gre za seks brez čustvene vpletenosti in angažiranosti; gre predvsem za vire ter druge koristi in prednosti, ki se jih s promiskuitetno dejavnostjo lahko pridobi – na kar med drugim kažejo tudi statusne vrednote, ki hladno promiskuiteto zmerno nasičajo.

Tretji nadredni osebnostni tip, ki je povezan z dimenzijo odprtosti v pozitivnem smislu in je napovednik ženske promiskuitete, pa je tip imaginativnega libida pri ženskah in tip narcisističnega libida pri moških – ki pa je v primerjavi z ženskim tipom manj prisoten oziroma manj močan. Spolni gon predstavlja tudi jedro enega od tipov oziroma glavne komponente moške in ženske promiskuitete. Vendar je zanimivo in pomembno to, da se skorajda ne porazdeljuje oziroma skorajda ne nasiča ostalih latentnih dimenzij. Pri moških se spremenljivkam spolnega gona pridružuje sicer še narcisizem, tako da lahko govorimo o *tipu narcisističnega libida*, ki ga poleg spremenljivk libida in narcisizma nekoliko manj nasičajo še makiavelizem, ekstravertnost in promiskuitivnost. Čeprav pri ženskah latentno dimenzijo spolnega gona (tip *libida*) ostale spremenljivke ne nasičajo, spremenljivke spolnega gona prav tako kot pri moških ne nasičajo ostalih latentnih dimenzij.

Ta ugotovitev je pomembna, saj to pomeni, da je spolni gon, čeprav smo ugotovili, da ima kar nekaj interakcij z dimenzijami osebnosti pri napovedovanju promiskuitete, in čeprav sam zase napoveduje promiskuiteto, *samo eden od relativno samostojnih latentnih dimenzij – napovednikov promiskuitete*. Namreč, vse do 1991 je veljalo prepričanje, da so individualne razlike v promiskuitetnem vedenju predvsem posledica razlik v sami intenziteti oziroma jakosti spolnega gona. To predpostavko sta ovrgla Simpson in Gangestad (1991). Kljub temu so raziskovalci še vedno enoglasno poročali tako o spolnem gonu kot o dimenzijah osebnosti ter prediktorjih promiskuitetnega vedenja (Zuckerman, 1994; Schmitt in Buss, 2000; Miller idr., 2004; Penke in Asendorpf, 2008). Naša raziskava je pokazala, da je povsem mogoče, da spolni gon predstavlja relativno

samostojno latentno dimenzijo-napovednik ženske in moške promiskuitete.

To pa je pomembno za pravilno in primerno ovrednotenje same psihoanalitične teze o promiskuiteti – še posebej z vidika zagovarjanja njenih arhetipskih temeljev in z njimi povezanih zakonitosti njene psihodinamike (Regovec, 2011, 2014). Če bi bila namreč promiskuiteta odvisna predvsem od spolnega gona (libida) in bi bili ostali dejavniki podrejeni le-temu, potem ne bi mogli govoriti o kakršnih koli drugačnih temeljih promiskuitete – bodisi arhetipskih ali nearhetipskih. Zdi se, da je s tem končno tudi znanstveno empirično pokazano, da je imel Jung, ki je oporekal Freudu glede univerzalne pomembnosti potlačitve libida v nevrozi (Freud, 1886-1939), češ da poleg potlačenega libida obstajajo tudi samostojni drugi, od libida neodvisni faktorji, ki najbrž vplivajo na človekovo psihologijo simptomov in prisilno vedenje (Jung, 1902-1954), po vsej verjetnosti prav!

Glede tretjega tipa promiskuitete (tip narcisističnega libida pri moških in tip imaginativnega libida pri ženskah) dodajmo še to, da je odprtost za izkušnje pri večini narodov pozitivno povezana z žensko promiskuiteto, kar sta ugotovila Schmitt in Shackelford (2008). Očitno gre za obliko ženske promiskuitete, ki je povezana z občudovanjem umetnikov in drugih kulturno izstopajočih moških – za kar pa je že tudi evolucijska psihologija ugotovila, da je po vsej verjetnosti imelo odločilen vpliv pri ženski izbiri glede primernih partnerjev (Miller, 2000).

Nemogoče je samo na podlagi naravne selekcije razložiti dejstvo, da se je velikost človeških možganov v zadnjih dveh milijonih let potrojila. Analize fosilov kažejo na to, da je prišlo do večkratnih navalov pobega razvoja možganov. Človeški možgani so v primerjavi z možgani ostalih primatov ogromni, energijsko potratni, ranljivi in izpostavljeni. Povsem mogoče je torej, da so se razvili natanko zaradi seksualne selekcije in da so nastali po principu hendikepa na povsem analogen način, kot na primer sloviti pavji rep. Sposobnosti imaginativnega govora, ustvarjalne komunikacije in umetnostnega izražanja so vse lastnosti odprtosti, ki so ključnega pomena pri dvorjenju (Miller, 2000).

Zanimivo pa je to, da rezultati naše raziskave kažejo, da je v promiskuitetnem smislu lastnost odprtosti nekoliko močnejša značilnost ženske kot moške promiskuitete. Morda pa je odprtost za izkušnje tista, ki je za moške pomembna v vsakem oziru (in ne samo promiskuitetnem), kajti zgoraj navedene odprtostne lastnosti so pomembne ne samo pri dvorjenju, temveč tudi pri vseh drugih socialnih dejavnostih, pri katerih stremimo za uspehom in vplivom – na kar pa smo moški orientirani nedvomno bolj kot ženske. Očitno moška promiskuiteta v smislu odprtosti za izkušnje ne izstopa od drugih moških nalog in ciljev in da smo se moški v promiskuitetnem smislu razvili bolj s pomočjo drugih lastnosti (ki smo jih že opisali kot lastnosti moške promiskuitete), s katerimi smo sto tisoče let zapeljevali pripadnice nežnejšega spola.

Poglejmo si še četrto latentno dimenzijo, ki je prediktor samo ženske promiskuitete. Če pogledamo regresijske koeficiente, opazimo da poleg tega, da se hladni in topli tip ženske promiskuitete od moških razlikujeta glede femininosti, se ženska promiskuiteta porazdeljuje tudi v druge smeri in da hladni in topli tip poleg tipa imaginativnega libida sploh nista najmočnejši latentni dimenziji ženske promiskuitete. Multiplo regresijski model pokaže, da je najmočnejši tip ženske promiskuitete *ateistično promiskuitivna*. Ta tip ženske promiskuitete nasičata samo promiskuitivnost in negativne verske vrednote.

Deklarirani eksistencializem brez zaupanja in verjetja v karkoli višjega je torej močan faktor ženske promiskuitete in takšno dognanje je v psihološko raziskovalnem smislu nekaj povsem novega. Gre za tip promiskuitete, ki je nedvomno povezan z notranjo praznino – čeprav v psihoanalitičnem smislu tako močnega napovednika promiskuitete, ki bi temeljil zgolj na odsotnosti verskih vrednot in deklarirani promiskuitivnosti, nismo pričakovali. Ampak očitno se notranja praznina, ki smo jo pričakovali glede na psihoanalitično tezo o promiskuiteti (Regovec, 2011, 2014), pri moških izraža na en način (ugotavljali smo jo pri hladnem tipu moške promiskuitete), pri ženskah pa na povsem drugačen način. Gre za še en hladen tip ženske promiskuitete, ki pa je vsekakor drugačen od temne maskuline. Razlika med hladnima tipoma ženske promiskuitete se pojavlja v vrednotah, promiskuitivnosti, privlačnosti, pa tudi v narcisizmu, ki ateistično promiskuitivno nasiča negativno.

Seveda ostaja odprto vprašanje glede tega, ali so arhetipi, s katerimi operirata jungovska analitična psihologija in psihoanaliza, tudi dejansko primerljivi s tipi oziroma faktorji oziroma latentnimi dimenzijami, ki smo jih pridobili z eksploratorno faktorjsko analizo in od katerih jih nekaj uspešno napoveduje promiskuiteto. Prvo odkritje je humanistično, drugo pa znanstveno empirično, ampak vsak kovanec ima dve plati. Odkritje latentnih dimenzij - prediktorjev moške in ženske promiskuitete sicer ne more biti dokaz za veljavnost psihoanalitične teze o promiskuiteti, nam pa vseeno lahko daje slutiti, da je psihoanalitična teza o promiskuiteti po vsej verjetnosti primeren in pravilen okvir za nadaljnje raziskovanje promiskuitete – bodisi na podlagi praktičnega psihoanalitičnega in/ali klinično psihološkega dela, bodisi na podlagi nadaljnega razvoja psihoanalitične in/ali empirično psihološke teorije, najbolje pa v kombinaciji vseh štirih elementov.

Naše nadaljnje raziskovanje je usmerjeno v raziskovanje povezanosti facet velikih pet v povezavi s spolno promiskuiteti, saj predvidevamo, da so nekatere facete velikih pet močnejše povezane s promiskuiteto, med katerimi izstopa ekstravertnostna faceta asertivnosti ali dominantnosti, ki je z vsebinskega vidika pomembna za definicijo promiskuitete in proučevanje njene psihodinamike, nekateri raziskovalci pa so že pokazali, da je tudi dejansko povezana s toplim in hladnim tipom promiskuitete (Markey in Markey, 2007). O tem bomo kmalu lahko tudi poročali.

ZAKLJUČKI

Zaključujemo, da smo med pridobljenimi latentnimi dimenzijami oziroma glavnimi komponentami osebnostnih dimenzij, ki smo jih pridobili s faktorjsko analizo, našli na nekatere, ki uspešno napovedujejo tako moško, kot tudi žensko promiskuiteto. Na ta način smo lahko potrdili obstoj toplega in hladnega tipa promiskuitete, ki se po svojih značilnostih dobro pokrivata s tipoma promiskuitete, ki ju na eni strani opisuje psihoanalitična teza o promiskuiteti (Regovec, 2011, 2014), na drugi pa se pokriva tudi z opisom toplega in hladnega tipa promiskuitete, ki sta ju na področju psihološkega raziskovanja odkrila Markey in Markey (2007).

Zaključujemo tudi, da smo poleg toplega in hladnega tipa promiskuitete odkrili še tipa libida oziroma spolnega gona pri moških in pri ženskah, ki predstavljata samostojni glavni komponenti promiskuitete, ki nista neposredno povezana s faktorjema, ki ju

predstavljata topli in hladni tip promiskuitete pri obeh spolih.

Zaključujemo tudi, da smo pri ženskah našli tudi četrto komponento – nadredno ali latentno samostojno dimenzijo promiskuitete, ki je centrirana okrog odsotnosti pozitivne femininosti, promiskuitivnosti in odsotnosti vrednot ter nekaterih drugih osebnostnih dimenzij. Gre za drugi hladni tip ženske promiskuitete. Zaključujemo, da ima ženska promiskuiteta v nasprotju z moško dve dimenziji hladnega tipa promiskuitete, ki se po svojih značilnostih razlikujeta.

Pomanjkljivosti in omejitve raziskave

Izvedli smo online raziskavo, kar pomeni, da nismo imeli kontrole nad vzorcem, ki je nastajal. Vzorčili smo po metodi snežne kepe, to je preko znancev, prijateljev in objav v medijih. Za online raziskavo je značilno, da obstaja možnost, da so značilnosti udeležencev medsebojno preveč podobne. Mogoče je, da so se k sodelovanju v raziskavi javili predvsem tisti, ki jih področje spolnosti zanima bolj kot ostale – to pa pomeni, da se je morda zgodilo, da so se javili predvsem tisti, ki so tudi dejansko bolj promiskuitetni kot ostali. Vzorec oziroma pristrani vzorec, ki bi tako nastal, v tem primeru ne bi primerno predstavljal populacije. Osebnostne značilnosti promiskuitete, kot smo jo izmerili, bi se v tem primeru nanašale le na promiskuitetnejši del populacije, za celotno populacijo pa bi bila vprašljive.

Mogoče je tudi, da so k sodelovanju v raziskavi javili predvsem tisti udeleženci, ki imajo s spolnostjo oziroma promiskuiteto težavo, kar bi spet pomenilo, da smo pridobili pristrani vzorec. Po drugi strani pa raziskava ni bila objavljena kot raziskava o promiskuiteti, temveč se je oglaševala pod imenom »Osebnost in spolnost«. S tem smo se želeli izogniti učinkom stigmatizacije promiskuitete in z njim povezanim problemom prirejanja podatkov. S tem v zvezi se zavedamo problema dajanja socialno zaželenih odgovorov, ki so v skladu z lastno samopodobo, kar pomeni, da se vrednosti določenih odgovorov lahko neresnično prirejajo navzgor ali pa navzdol.

Pri vprašanjih o spolni promiskuiteti smo spraševali o celokupnem številu spolnih partnerjev v življenju. S tem povezano vprašanje je, kako zanesljivo se spominjamo tega števila – kajti ta spomin najbrž, glede na to, da smo vzorčili celotno populacijo v starosti od 18 do 75 let, s starostjo izgublja svojo zanesljivost. Enake omejitve in morebitne pristranosti veljajo tudi v zvezi s postavkama pri merjenju promiskuitete, s katerima smo merili število spolnih partnerjev v letu, ko so bili udeleženci najbolj spolno dejavni.

Vzorec vsebuje morda tudi premalo moških – glede na to, da gre za razpon od 18 do 75 let, bi jih potrebovali večje število za zanesljivejšo analizo gibanja promiskuitete glede na starost, izobrazbo in partnerski status. Čeprav smo pokazali, da nekatere od teh spremenljivk ne moderirajo odnosa osebnosti in promiskuitete pri moških, se je vseeno izkazalo, da to ne velja na primer za izobrazbo. Pomembno bo pridobiti večji moški vzorec in vpliv morebitnih moderatorjev ponovno preveriti.

Morda bi bilo v bodoče tudi pomembno najti možnost, da bi izmerjene spremenljivke udeležencev lahko preverili še s strani njihovih partnerjev, poseben projekt pa bi bila longitudinalna raziskava, ki pa bi bila glede na veliko število udeležencev v praksi

najbrž težko izvedljiva.

Literatura

Buss, D. M. (2009). *Evolutionary Psychology, The New Science of the Mind*, Pearson Education Inc, publishing as Allyn & Bacon.

Diener E., Emmons R. A., Larsen R. J., Griffin S. The Satisfaction with Life Scale (1985). *Journal of Personality Assessment*, 49, str. 71-75.

Feeney, J. A. in Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291.

Feeney, J. A. in Noller, P. (1993). Adolescents' interaction with the opposite sex. Influence of attachment style and gender. *Journal of Adolescence*, 16, 169-186.

Freud, S. (1886-1939): *The Standard Edition of the Complete Works of Sigmund Freud*. New York: Norton, 1953.

Goldberg, L. (1999): »A broad-bandwidth, public domain, personality inventory measuring the lower-level facets of several five-factor models.« V: I. Mervielde, I. Deary, F. DeFruyt, and F. Ostendorf (eds.), *Personality Psychology in Europe, Volume 7*, 7-28. Tilburg, The Netherlands: Tilburg University Press.

Horn, J. L. (1965). A rationale and test for the number of factors in factor analysis. *Psychometrika* 30:179-85.

Jonason P. K., Valentine K. A., Li N. P., Harbeson C. L. (2011). Mate-selection and the Dark Triad: Facilitating a short-term mating strategy and creating a volatile environment, *Personality and Individual Differences*, 51, 759-763.

Jonason, P. K., in Webster, G. D. (2010). The Dirty Dozen: A Concise Measure of the Dark Triad. *Psychological Assessment*, 22, 2, 420-432.

Jonason, P. K., Li N. P., Webster G. D. in Schmitt D. P. (2009) The Dark Triad: Facilitating a Short-Term Mating Strategy in Men. *European Journal of Personality*, 23, 5-18.

Jung, C. G. (1902-1954). *The Collected Works (I-XIX)*. London: Routledge in Kegan, 1979.

Lansford, J. E., Yu, T., Erath, S., Pettit, G. S., Bates, J. E., in Dodge, K. A. (2010). Developmental precursors of number of sexual partners from age 16 to 22, *Journal of Research on Adolescence*, 20, 651-677.

Markey, P. M. in Markey, C.N. (2007). The interpersonal meaning of sexual promiscuity. *Journal of Research in Personality*, 41, 1199-1212.

Miller, G. F. (2000). *The Mating Mind: How Mate Choice Shaped the Evolution of Human Nature*. London: Heinemann in New York: Doubleday.

Miller, J. D., Lynam, D., Zimmermann, R. S., Logan, T. K., Leukefeld, C. in Clayton, R. (2004). The utility of the Five Factor Model in understanding risky sexual behaviour. *Personality and Individual Differences*, 36, 1611-1626.

Musek, J. (2000). *Nova psihološka teorija vrednot*. Ljubljana: Educy.

Musek, J. (2014). *Psihološki temelji družbe prihodnosti*. Ljubljana: Inštitut za etiko in vrednote Jože Trontelj.

Ostovich, J. M. (2004). *Validation of a new, brief measure of sex drive*. Neobjavljena doktorska disertacija, Univerza Pensilvanije, ZDA.

Paul, E. L., McManus, B., and Hayes, A. (2000). »Hookups»: Characteristics and correlates of college students' spontaneous and anonymous sexual experiences. *Journal of Sex Research*, 37, 76-88.

Penke, L., in Asendorpf, J. B. (2008). »Beyond global sociosexual orientations: A

more differentiated look at sociosexuality and its effects on courtship and romantic relationships.» *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 1113-1135.

Regovec, M. (2007). Ko seks ni več tabu: jungovska analiza promiskuitete. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, 1, št. 1/2, 71-82.

Regovec, M. (2011). *The Promiscuity Papers*, Carmel, California: The Fisher King Press.

Regovec, M. (2014). Psihološko raziskovanje jungovske psihoanalitične teze o promiskuiteti. *Slovenska revija za psihoterapijo Kairos*, 8, št. 3-4: 19-36.

Regovec, M. (2015). *Osebnostne dimenzije in spolna promiskuiteta*. Neobjavljeno doktorsko delo, Univerza v Ljubljani, Slovenija.

Schmitt, D. P. (2004). The Big Five Related to Risky Sexual Behaviour Across 10 World Regions: Differential Personality Associations of Sexual Promiscuity and Relationship Infidelity. *European Journal of Personality*, 18: 301-319.

Schmitt, D. P. in Buss, D. M. (2000). Sexual dimensions of Person Description: Beyond or Subsumed by the Big Five? *Journal of Research in Personality*, 34, 141-177.

Schmitt, D. P. in Shackelford, T. K. (2008). »Big Five Traits Related to Short-Term Mating: From Personality to Promiscuity across 46 nations.« *Evolutionary Psychology*, 6(2):246-282.

Shaver, P. in Hazan, C. (1988). A biased overview of the study of love. *Journal of Social and Personal Relationships*, 5, 473-501.

Simpson J. A., Gangestad S. W. (1991). Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60, 870-883.

Spence, J. T., Helmreich, R., in Stapp, J. (1974). The Personal Attributes Questionnaire: A measure of sex role stereotypes and masculinity-femininity. *JSAS Catalog of Selected Documents in Psychology*, 4, 43.

Spence, J.T., Helmreich, R. in Holahan, C.K. (1979). Negative and positive components of psychological masculinity and femininity and their relationships to self-reports of neurotic and acting out behaviours. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37, 1673-1682.

Zuckermann, M. (1994). *Psychobiology of Personality*. New York: Cambridge University Press.

Opombe

¹ Instrument je v našem prostoru nov, zato je bil v okviru raziskave s pomočjo standardnega postopka prevoda in povratnega prevoda najprej prirejen za uporabo v slovenskem jeziku.

² Upoštevali smo naslednje vsebinske vidike pri oblikovanju instrumenta za merjenje promiskuitete PROM5: Glede na našo definicijo promiskuitete (nediskriminatorno in slučajnostno spolno občevanje z neznankami oziroma neznanci vsaj v določenem življenjskem obdobju) izhaja, da bo za merjenje promiskuitete pomembno število spolnih partnerjev v določenem časovnem obdobju. Pomembno bo tako število partnerjev v zadnjem življenjskem obdobju kot tudi število partnerjev v življenjskem obdobju, ko so bili testiranke in testiranci najbolj spolno dejavni – vključno z vprašanjem, koliko od teh

partnerk oziroma partnerjev je bilo takšnih, s katerimi so testiranci in testiranke spolno občevali samo po enkrat. Glede na to, da je znano, da je promiskuitetno spolno občevanje intenzivnejše v adolescenci in zgodnji odrasli dobi, ko še poteka iskanje identitete in je z njeno relativno nestabilnostjo povezano eksperimentiranje v spolnosti, pričakujemo, da se bo število spolnih partnerjev v zadnjem življenjskem obdobju zmanjševalo s starostjo testirank in testirancev. Znano je namreč, da je priložnostno spolno občevanje povezano z življenjskimi razvojnimi stopnjami (Frayser, 1985, po Buss, 2009). Adolescenti večine kultur so bolj nagnjeni k začasnemu spolnemu občevanju kot druge starostne skupine. Gre za eksperimentiranje z različnimi spolnimi strategijami, kot tudi za formiranje in izostritev veščin, ki so povezane s privlačnostjo ter za razčiščevanje osebnih spolnih preferenc. Na tak način se adolescenti in adolescentke tudi bolje pripravijo na partnersko in zakonsko življenje.

³ Glede na izsledke evlucijske psihologije (Buss, 2009) pa lahko spremembo v številu partnerjev oziroma partnerk pričakujemo tudi ob drugih življenjskih prehodih. Točke prehoda med različnimi dolgotrajnimi partnerstvi lahko pomenijo večjo verjetnost za priložnostni seks. Po ločitvi se lahko razmere v zvezi s priložnostnim seksom precej spremenijo. Obstoj otrok iz bivšega zakona v splošnem precej zmanjša spolno zaželenost ločenih oseb – v primerjavi s tistimi, ki otrok nimajo. Drugi primer je sprememba socialnega statusa, ki prav tako pomeni spremembo glede spolne zaželenosti. Napredovanje v karieri in z njim povezan višji socialni status utegne v primerjavi s prejšnjim stanjem povečati spolno zaželenost dotičnega (Buss, 2009). Glede na to, da gre pri promiskuiteti za določeno vedenje in s tem za določeno življenjsko izkušnjo, ki ima nedvomne posledice za psihologijo posameznika, je najbrž pomembno, ali posameznik to izkušnjo ima ali ne. Preteklo obnašanje ima namreč pomemben vpliv na sedanje in bodoče obnašanje (Musek, 2014). Samo v smislu merjenja promiskuitete zato niti ni toliko pomembno, kdaj je nastopilo življenjsko obdobje, v katerem je bil posameznik najbolj promiskuiteten. Da bi z merjenjem v vsakem primeru zajeli najbolj promiskuitetno življenjsko obdobje, smo v ta namen oblikovali specifični postavki.

⁴ Scree plot in rezultati paralelne analize so na voljo pri avtorju članka.

⁵ Rezultati paralelne analize so na voljo pri avtorju članka.

⁶ Tabela razlik med spoloma je na voljo pri avtorju članka.

⁷ Scree plot in rezultati paralelne analize so na voljo pri avtorju članka.

⁸ *Ibidem.* I